

MÅNEDSBLADET

Glemmer du

Skriver skrives om Vestmager

Nr. 10 – november 2001
Tårnby Kommune - Lokalthistorisk Samling

Forsideillustration:

Forsiden: Takket være Svend Christoffersen "Stoffer" har vi fotografier fra Vestamager fra 1930'erne.

Han elskede naturen og fuglene på Vestamager og opholdt sig her så ofte han kunne.

Her har han fotograferet ved 4. klap i 1941.

ISSN 1397-5412

Glemmer du er udgivet af: Tårnby Kommune - Lokalhistorisk Samling

Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen

Layout: Vicky Bonde

Kærlighed på Arkivet

Lørdag den 10. november er arkivernes dag, og det markeres både i Danmark, Norge og Sverige.

Statens arkiver og lokalhistoriske arkiver over det ganske land holder åbent hus, og der afholdes forskellige arrangementer i den anledning.

Der er i år et fælles tema for dagen nemlig KÆRLIGHED.

Men kan man dog finde kærlighed på et støvet arkiv? - Ja, det vil vi prøve at give nogle eksempler på i Tårnby Kommunes Lokalhistoriske Samling med en lille **fotoudstilling** i voksenudlånet på Kamillevej 10.

Her belyser vi kærlighedens mange sider med lokalhistoriske motiver. Samtidig holder vi åbent hus på Lokalhistorisk Samling fra klokken 10-16.

Her kan man dyrke sin egen kærlighed til f.eks. sin slægt, egnen, foreningerne, arbejdspladsen og måske også skolen.

Vi har både bøger, arkivalier og fotografier, der kan belyse disse emner.

Mellem klokken 10-14 er der mulighed for at stille spørgsmål til en passioneret slægtsforsker, Ejvind Christensen.

Kig på udstillingen i voksenudlånet og besøg lokalarkivet.

I dagens anledning byder vi på kyskager, rød sodavand og kaffe.

Fotoudstillingen kan seses indtil den 1. december.

Aksel Skriver

Tårnby Fællede - som den var engang.

Fra min barn- og ungdom husker jeg Fællede som min foretrukne tumleplads. Det er især Tårnby Fællede, jeg tænker på.

I trediveerne var Finderupvej eller Nordre Strandvej en smal slaggevej med dybe grøfter på begge sider. Især den sydlige grøft, der førte hen til den store mølle ved vejens ende, var dyb og farlig, især når tyndisen om vinteren stod

op ad kanterne og gjorde den til en sand fælde.

For enden af vejen var leddet, en bred primitiv låge, der førte ind til fællede, der dengang var adskilt fra den tilstødende markjord alene ved et lavt dige med pigtråd på krogede hegnspæle, en afspærring, som vi uden vanskelighed kunne forcere.

Før inddæmningen af Vestamager.

Foto: Svend Christoffersen, 1934.

Fra leddet fortsatte vejen nærmest som et spor mod strandkanten et par hundrede meter ude. På højre side var Mejlgårds Fællede og på venstre side Tårnby Fællede, som i vekslende bredde strakte sig mod syd helt ud mod Kongelunden. I den lavvandede strand lå Koklaperne, de lave øer, der endnu ses som svage forhøjninger i terrænet.

Fælleden var flad som en pandekage, dog med enkelte kunstige forhøjninger, især af militær oprindelse. Sommeren igennem var den hjemsted for kreaturer og heste, som vi færdedes helt naturligt imellem. Typisk kunne der være 3-400 ungkreaturer og 40-50 heste, tilhørende de sjællandske landboforeninger, der lejede græsningsretten af Tårnby-bønderne. Spændende var det, når dyrene ankom om foråret. Så var alle vi børn på pletten. Lastbil efter lastbil, indrettet til kreaturtransport, afleverede deres uregerlige last af forårsskåde dyr, der straks tog fat på den nyhvervede frihed med bukkespring og alskens gebærder. Det var absolut ikke mindre spændende, når de skulle hjem igen. Efter måneders frihed var de nærmest halvville, og de medhjælpende unge mennesker

gav ikke Vestens cowboys meget efter, mens vi børn så beundrende til og hjalp efter bedste evne, når de stakkels dyr skulle fanges, fordeles og på vognene igen.

I de tidligste år var der også malkekøer på fælleden. Der var vel 25-30 stykker, der hørte til på forskellige af Tårnbys gårde. De skulle malkes morgen og aften. De blev derfor hentet af røgteren sidst på dagen, hvor de stod brølende ved leddet og ventede. Turen gik så i løsdrift ad Ndr. Strandvej, Oliefabriksvej, Smedekærvej, Englandsvej, Tårnbyvej og Amager Landevej, hvor den enkelte ko på forunderlig vis selv fandt ud af, hvor og hvornår den skulle dreje af til sin ejermænd. De blev så på gårdene efter malkning, og næste morgen gik turen så den modsatte vej efter morgenmalkningen.

Den mest håndgribelige erindring for mig i den forbindelse er nok mine cykelture til og fra Tårnby Skole i begyndelsen af trediverne, hvor vi af og til kom for skade at cykle gennem frisk aflagte kolor-te fra dyr, hvis mave måske ikke var i perfekt orden! Stænklapper var ikke opfundet.

Græsset på fælleden var ganske

Køer på vej hjem fra Fælleden. - Amager Landevej 1904.

lavt, takket være kreaturerne, og det gav udmærket mulighed for at se et ejendommeligt fænomen, nemlig hundredvis af lave tuer, 30-40 ca. høje, kredsrunde og smukt hvælvede med en diameter på op til en meter. På visse områder, især nærmest ved indgangen fra leddet ved Finderupvej, lå de ganske tæt, så vi med lethed kunne springe fra tue til tue under de mange lege, vi opfandt derude. Af og til var de bøfler på prærien, som vi grumme og frygtløse indianere nedlagde med vore buer og pile, og andre gange var de glimrende grundlag for fangelege i mange variationer - undertiden med springstænger. Fælleden var legepladsen og livet

med kreaturer, rugende fugle af mange slags: viber, ryler, rødben, præstekraver, måger, terner, vildænder, lærker, engpibere, - stedet, hvor vi ofte var hele og halve dage, og så var det militærets tumleplads - med artilleriskydning i lange baner. Fra Faste Bateria ved Artillerivej kom i mange år granater hylende gennem luften og slog bragende ned i området ud for Pilegården, kun ganske få hundrede meter ude, hvor der stod nogle skydeskiver. Når kuglen var hejst på den 15 meter høje kuglemast for enden af Søndre Strandvej - undskyld Ryumgårdsvej - ja, så vidste vi, at det gik løs, og at vi skulle holde os væk, til kuglen blev hejst ned

sidst på eftermiddagen. De mange, mange granathuller kendte vi. Der var små og store, og omkring dem og i dem fandt vi hele og sprængte granater. Fra dem samlede vi blykugler, kobberbånd, og messingspidser, som de voksne klunsede, og ikke sjældent blev hele granater hjembragt til nogle af beboerne, der fik dem tømt for indhold, pudset op og så anvendt som en elegant lampefod. Farligt? Ja, det tænkte vi ikke så meget på. Der var de almindelige små, og så var der de helt store - med en diameter på over 20 cm, som vi ikke kunne løfte, men måtte trille hen

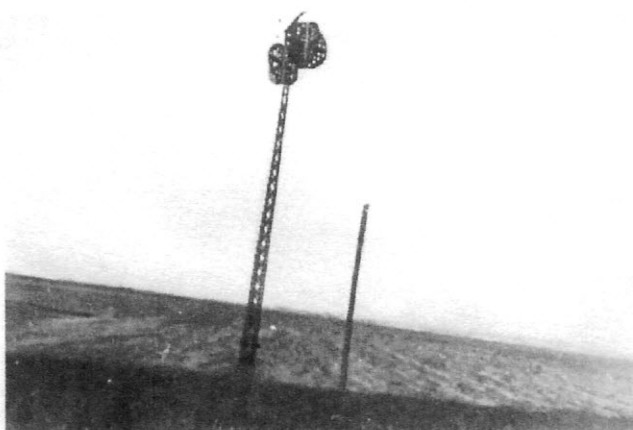
til et sted, hvor vi måske skulle bruge dem. Sådan en stabel granater på 15-20 stk. var et herligt mål for stenkast, når man som vi havde anbragt os bag en solid meterhøj jordvold og var velforsynet med håndsten, som vi bombarderede granatdyngen med. Desværre lykkedes det os aldrig at få det helt store knald. Var det så ikke farligt? Jo, vi vidste da alle sammen, at et par skvadderhoveder havde båret sig kvajet ad med at skille en granat ad og nu gik rundt og var så mærkelige mørkeblå i den ene side af hovedet! Vi andre syntes blot, at granaterne var

*Køer på græs på Vestmager.
Foto: Svend Christoffersen, ca. 1930.*

*Advarselskuglen er hejst,
- det betyder at, der
skydes på fjælleden.*

*Foto:
Svend Christoffersen,
ca. 1938.*

spændende legetøj, men irriterende tunge at bakse med!

Værre var det jo, at det et par gange var sket, at soldaterne havde fået indstillet kanonerne forkert, så der var røget granater ned på Studsbøl Alle. Jeg kan huske hullet i Davidsens hus i nr. 65 - det andet husker jeg ikke lige nu. Skydningerne fortsatte langt op i tiden, og jeg kan som en lille pud-sighed nævne, at jeg selv fik lejlighed til at deltage i spøgen: I 1948-49 var jeg soldat ved artilleriet med tjenestested på Artillerivejs Kaserne. I foråret 1949 var mit batteri - en militær enhed - "prøveklud" for premierløjtnanter under uddannelse. I lange tider var vi flere gange om ugen af sted med kanoner, der oftest blev stillet op ved forlængelsen af enten

Grønjordsvej eller Slusevej. I mellemtiden var inddæmningen gennemført, skydemålene rykket tilsvarende længere ud, både mod syd og vest, og skydeafstanden forlænget. Vi fik på et tidspunkt at vide, at vi i den periode havde af-fyret o. 3.000 skud, og at vi dermed var den afdeling, der havde skudt flest granater af i en tjene-steperiode. De stakkels kreaturer har nok ikke haft det helt behageligt under den voldsomme skydning, men forholdene omkring dette hører hjemme i en anden historie.

En enkelt anden erindring skal med her: Fælleden var jo Tårnby-bøndernes fælles ejendom, og naturligvis skulle den udnyttes. Som mange nok husker eller ved, var grøntsager bøndernes vigtigste af-

grøde, og høsten blev vinteropbevaret i kuler, dækket med halm og græstørv. Og tørvene blev skåret på fælleden, hvor vi mange steder så de karakteristiske bare stykker, hvor græstørven var fjernet. Min salig far var blandt dem, der skar tørv, og jeg husker endnu hans redskab, der som så meget andet dengang blev fremstillet hjemme, Det gjaldt for tørveskærene om at finde et egnet stykke jordbund med tæt græs og få sten. Med en slags kniv på et langt skaft ridsede man så lange baner i en fods bredde og en længde på nogle meter, hvor

mange husker jeg ikke for så der-efter med det særlige tørvejern, der mindede om et skuffejern, at høvle en tilpas tynd græsbane af. Den blev så rullet sammen og stakket på stedet, talt op i snese, som bønderne så afhentede og senere betalte. Udbyttet var for tørveskærene et kærkomment tilskud til de meget knappe indtægter.

Enhver vil kunne forstå, at det er med vemod, man i dag genser de gamle steder, uanset at det naturligvis er prisværdigt, at myndighederne - i hvert fald indtil vide-

Hvidkålskule på Løjtegård, der måske har været dækket med tørv fra Tårnby Fælle. Ca 1900.

Tangen kunne også benyttes som dækningsmateriale til Grønsagskulerne eller som her en tanghytte på Nordre Klap.

Foto: Svend Christoffersen, ca. 1935.

re - har vist stor forståelse for en bevaring af naturen derude. Men når jeg ser den bølgende græsteppe og de nyrejste birkeskove, nok smukke i sig selv, ja, så tænker jeg jo på duften af engenes planter og strandens lave, rene vand, der vrimlede med hundestejler og fiskeyngel i form af f. eks. små skrubber, der smuttede om vore tæer, når vi gik barbenede derude og væddede en toøre om, hvem der først turde træde i en frisk kokage.

Uddrag af Aksel Skrivers erindring om vand og andre fornødenheder

Grøften bag vores grund skulle vi nødvendigvis over, når vi skulle på fælleden. Det var blot en kort tur over Peter Andersens mark, så var vi der. Men grøften var ikke så ufarlig endda, og en af mine tidligste erindringer knytter sig netop til den. Min far drev strandjagt og byggede selv sine skydepramme. Bunden til en sådan var

elliptisk og spids i begge ender. I mangel af bedre havde min far lagt en sådan prambund som gangbræt over grøften, der dog var så bred, at bunden kun lige kunne nå og således kun nåede land med de spidse ender. Trådte man ud i kanten af "broen", ja, så lurede katastrofen, og det fik jeg at føle i en alder af vel 4-5 år. Jeg kom for tæt til kanten, og vupti, så lå jeg i det kilde, sorte vand. Jeg ved ikke, hvad det derefter skete, men jeg husker, at jeg på et tidspunkt sad på køkkenbordet hos min mor og fik gylpet vand

op, mens jeg fortalte om en stor, sort fisk, jeg havde set! Og det skal jo nok passe.

Vi levede vel i det hele taget et farligt liv som børn, især set med nutidens øjne. Grøfter, vandhuller og strand kunne være risikable legepladser, men det var sjældent, at noget ellers gik galt. Det skulle da lige ske for mig endnu engang, ganske vist kun som noget, jeg har fået fortalt. For jeg har været højst et par år, da mine storesøstre kørte mig i barnevogn på Nordre Strandvej med de dybe grøfter. Nogle store drenge så sig sur på hende, så hun stak i løb med barnevognen efter sig. Resultatet var, at jeg kort efter lå i den dybe møllegrøft med barnevognen og det hele, men dog blev reddet op i tide og bragt til hægterne hjemme på moders skød!

Grøft ved Shusevej ud til stranden.
Foto Svend Christoffersen, ca. 1938.

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til:

Lokalhistorisk Samling
Kamillevej 10
2770 Kastrup
Tlf. 32 46 05 45

Åbningstider:

Mandag 16.00 - 20.00

Tirsdag 12.00 - 16.00

Fredag 12.00 - 15.00

Lokalhistorisk Samling har desuden udstillinger på

Kastrupgårdssamlingen

"Midt på Amager" og
"Kastrup Glas"

Åbent Tirsdag til søndag

14.00-17.00

Onsdag tillige

14.00-20.00

Plyssen

Amager Strandvej 350:

Permanente og
skiftende udstillinger

Åbent Lørdag og søndag

13.00-16.00